Egy alkoholmérgezés anatómiája

„... egyre fiatalabb korosztályokban üti fel a fejét ez a súlyos szenvedélybetegség. Az önkéntes elvonókúrára jelentkezők 20 százaléka huszonéves. A zárt intézetbe kerülő alkoholisták 70—75 százaléka már a gyermek- és a serdülőkorban hozzászokott az ivászhoz ..." (Igazságügyi Elmekórtan Tanfolyam 1974, dr. Kardos György.)

1982. október 11. 15 óra 30 perc. Megyei kórház, gyermekosztály. Az osztályvezető főorvos szívélyes, szolgálatkész. Ad egy fehér köpenyt, kísér az ambulanciára és felvilágosít:

— Nem ritka az alkoholmérgezéssel, a gyógyszermérgezéssel, a felvágott erekkel behozott gyerek! Aki itt dolgozik, az már kevésbé lepődik meg dolgokon.

Bent folyik a munka: gyomormosás. Kívülállónak elviselhetetlen látvány ...

A spiritusz tágítja a bőrereket. Kezdetben szaporodik a szívlökések száma, nagyobb mennyiség után gyérül, alkoholmérgezésnél megáll a szív. Hasonlóképpen izgatja a légzőközpontot is. Gyorsan romlik a szervezet hőszabályozása, s ez olyan súlyos lehet, hogy fagypont felett is „fagyhalál" következhet be.

Nyílik az ajtó, hordágyon kitolnak egy szőke, kellemes arcú gyereket. A gyerek egyenletesen alszik. Virágmintás flanellpizsamájából kicsúszik vékony karja, a vérvétel helye vattapólyácskával leragasztva. Elhaladnak mellettem. Vajon mi baja lehet? Ekkor megfogja a vállam a főorvos:

— Már kész is a fiú. Súlyos alkoholmérgezés. Elláttuk. Most aludhat reggelig. Reggel majd beszélhet vele, elmeséli majd magának is az alkoholmérgezésének történetét. Így szokták. Szívesen mesélnek. Mit, hol, kivel, hogyan ittak. Csak azt nem mondják el, hogy miért ...

1982. október 12. kedd.

— D. Istvánnak hívnak. Júniusban múltam tizenkettő. Apám Pesten dolgozik. Ritkán jár haza. Anyám kertészetben dolgozik. Nagyon erős. Bal kézzel hatalmasakat tud ütni. A férfiak is tartanak tőle. Vele is ritkán találkozom. Október 11-én nem voltam iskolában. Tiblékkel csavarogtam. Tibi már dolgozik, aznap kapta a fizetését. Azt mondta Tibi, hogy vegyek egy kétdecis baracskot. Vettem. Megittuk. Azután cseresznyét vettem. Azt is megittuk. Akkor láttam, hogy rum is van kétdecisben. Olyat is vettem. Tibi mondta, hogy a konyak is hasonló. Az ízére már nem emlékszem. Tibiék elhúztak a bolt elől. Közben rugdostak. Féltek, lebuktatom őket, én még kiskorú vagyok. Szeretnék hazamenni. Azt mondják, hogy csak akkor mehetek, ha valaki értem jön. Anyu nem fog. De jobban szeretném, ha hazamehetnék egyedül. Kicsi korom óta mindent egyedül csinálok.

A spiritusz kihat a családi életre és a gyerekek fejlődésére. Az alkoholt fogyasztó gyermek nehezen tudja figyelmét összpontosítani, rossz magaviseletű, tanulmányi előmenetele gyenge. Rendszerint az iskola pedagógusaira vár, hogy megbirkózzanak a szülői felelőtlenséggel, de többnyire elkésik a segítség. A gyermek gyógypedagógiára kerül.

D. István 1982. október 11-től 17-ig feküdt a kórházban. Ez alatt az idő alatt senki nem kereste. Október 17-én a kórház egyik nővére saját felelősségére hazavitte D. Istvánt. A lakásban senki sem tartózkodott, így a szomszédban aludt.

D. István kórházi jellemzése: csendes, halkszavú, felnőttekkel szemben tiszteletteljes. Nehezen oldódik. Szobatársaival udvarias, szolgálatkész. Kérdésekre tömondatokkal válaszol. Figyelme leköthető, emlékezete kissé hiányos. Magatartása benntartózkodása alatt nyugodt, fegyelmezett. Érzelmileg jól megközelíthető, egyébként zárkózott személyiség. Családi életéről nem szívesen beszél. Boldog egyszer volt: mikor az iskolában az egyik osztálytársa odaadta neki egy körre a kerékpárját. De ez még valamikor kicsi korában, elsőben volt. Egyszer nagyon elkeseredett volt, mert a szomszédék kiskutyáját elütötte egy autó. Akkor azt gondolta, hogy milyen igazságtalan is ez az élet ...

Az alkoholisták gyermekei gyakran válnak maguk is alkoholistákká. A sajátos öröklődéslánc: a hajlam (genetikai meghatározottság) mellett a szülői magatartás, mint modell döntően befolyásolja, meghatározhatja az utód életét ...

1982. november 11. Kisegítő iskola, Nyíregyháza, igazgatói iroda. *Szép Tibor* igazgató:

— Nagyon örülök, hogy jött, hátha történik valami. D. István osztályfőnöke tápénzen van, de magam is jól ismerem az ügyet. Lassan már két éve húzódik, és sajnos nem is ez az egyetlen. És teljesen tehetetlenek vagyunk. Leadjuk az igazolatlanul hiányzók listáját a tanács szabálysértési osztályára, nem jön visszajelzés. D. István okos, értelmes gyerek lenne, ha ..., ha itt lenne ... Mert nem jár iskolába. Múlt évben osztályt ismételt. Igazolatlan mulasztásai miatt nem tudtuk leosztályozni. Ebben az évben is már 38 napot hiányzott. Igazolatlanul. A kórházi bentlétét nem számolom bele, mert azt igazolta. És még csak november eleje van. Ma sincs itt, a múlt hetet végighiányozta. És nincs partner, akivel érdemlegesen tárgyalhatnánk. Az apa Pesten dolgozik, az anya sem a családlátogatás, sem pedig a kétszeri iskolai találkozás alkalmával nem volt tárgyalóképes. 1980-ban javasoltuk a gyámhatóságnak D. István állami gondozásba vételét, ami formailag talán meg is történt.

Szombat, koradélután. Városszéli ház, ajtaja nyitva. A konyhaasztalon ételmaradékok: kenyér, kevés szalonna, hagyma. A sarokban mosatlanok, a tetején iskolaköpeny. A gázrezsón fazék, iskolatáska. Ruhadarabok leírhatatlan összevisszaságban. A kötélen száradó melegítők viszont arra utalnak, hogy időnként van gazdája a portának.

A szomszéd készséges:

— D-éket keresi? Azokat ugyan hiába. Ha szerencséje van, megtalálja D-nét itt a másik utcában, a bisztrónál. Nagy, magas asszony. Nem nehéz felismerni.

A söntés pultjára dőlve magas, férfias vonású nő. Egykedvűen bámul maga elé, időnként mintha poharával beszélgetne. Az azonosítás szerfölött könnyű: egyetlen női vendég az üzletben. Köszönésemre szúrósan kérdi:

— Ismerjük egymást?

— Nem, a fiát ismerem ...

— No hiszen, azt ismerheti. Az tönkreteszi az életemet. Nem is érdemes gyereket hozni a világra, én mondom, nincs benne semmi köszönet. Tessék, én kidolgozom magam látástól vakulásig, nézze meg a kezem, fizikai munkát végzek.

— Hol van most a fia? Napok óta nem jár iskolába!

— Hol van, hol van, hát mit tudom én, jó, hogy má' nem engem hibáztat ezért is, hát tehetek én róla, hogy csavarog? Kész kékfény már az a fattyú. Hát igen, tehetne már valamit, azok a pedagógusok is csak felveszik azt a temérdek sok pénzt, nem tesznek az ember kölykéért semmit. Az ő dolguk, hogy neveljenek, hát mit tudok én csinálni?

Balla Anna

CSIZMADIA ZOLTÁN: FUVOLÁS LÁNY.

A KM ARCKÉPCSARNOKA

Értelmiségi a közéletben

Hogyan lehet valaki lakóhelyének szenvedélyes patrónusa, köztiszteletben álló személyisége, amikor nem is ott született? Jócskán szolgáltat példákat az élet arra, hogy a választott lakóhely majdnem olyan közelivé tud válni, mint a szülőhely. Mi kell ehhez? Együtt kell élni, lélegzeni, dolgozni a községgel, az emberekkel ...

E közhelyízű tanulság igazát példázza *dr. Pásztor Benjámin* kemecsei körzeti állatorvos életútja, munkássága is. A tiszadadai parasztfiú küzdelmes utat tett meg, amíg eljutott az egyetemig, a diploma megszerzéséig ... A tiszadadai községháza mellett órákig el tudta nézni a beteg állatokat. Idehozták a falubeliek szekéren, lábon a teheneket, lovakat, amikor egy-egy napon az állatorvos kiszállt rendelésre.

— Én mint gyermek nem tudtam, mit kifogásolok az idős állatorvos munkájában, csak azt éreztem, ha én állanék a helyében, másképp bánnék a beteg állatokkal. Mondtam is a szülőimnek, hogy én bizony állatorvos szeretnék lenni, de másmilyen, mint ez a doktor bácsi ...

A gyermekkori álom kis híján füstbe ment. Hiába felvételizett jó eredménnyel az állatorvosi egyetemen, helyhiány miatt nem vették fel. Dolgozott, nevelte az állatokat, aratott, kapált, aztán újra megpróbálkozott a továbbtanulással. Nem merte újra az állatorvosi egyetemre küldeni a jelentkezési papírjait. Félt a kudarctól. De hű is akart maradni önmagához; a debreceni Mezőgazdasági Akadémia állattenyésztési szakán próbált szerencsét. Elutasították.

— Az édesapám már rég nem élt akkor, nagyon nehezen boldogultunk. A fűzkitermelő gazdaságba mentem dolgozni, munkavezető lettem. Két évig dolgoztam ott, nagyon megszerettem ezt a munkát és az embereket. Innen vonultam be katonának, ötvenhatban szereltem le. Egyszer összetalálkoztam a gimnáziumi osztálytársaimmal, akiknek sikerült az állatorvosi. Addig biztatták, még egyszer próbáljam meg, hogy hosszas vívódás után nekiláttam újra a felkészüléshez.

Innen már valamivel egyenesebb az út, de nem könnyű. A sikeres felvételi után egy fiatal feleséget és egy csöppséget itthagyni, öt évre beköltözni az egyetem kollégiumába, sem lelkileg, sem anyagilag nem volt kockázat nélküli. Emlékszik, hogy a felesége akkori pedagógusfizetése 680 forint volt.

Hatvanháromban kapta meg a diplomáját. Hamarosan bedobták a „mély vízbe", a Kemecsei Állami Gazdaságban lett állatorvos, majd egyszemélyben főállattenyésztő és vezető állatorvos. Tíz évig élt és dolgozott a gazdaságban. Tömondatokban említi, milyen leromlott állományt vett át, és milyen egészségeset adott át utódjának, amikor 1973-ban felkínálták neki a községi körzeti állatorvosi állást. Azért is töprengett, mert egy köztiszteletben álló elődtől, Kolonay Lászlótól kellett volna átvennie a munkát, aki negyedszázada élt együtt a faluval ...

— Először el kellett fogadtatni magam — emlékszik a tíz év előtti élményekre. — Sokan ismertek engem korábban is, főként akik az állami gazdaságban dolgoztak. De a falubeliek nem nagyon. Egy jó fél év, egy év után kezdtem úgy érezni, hogy bíznak bennem, befogadtak. Azóta beköltöztem a gazdaságból a faluba, a feleségem pedagógus, kedvezményes kölcsönnel házat építettünk. Itt élünk, innen járom a községet, s lassan már engem is amolyan családtagnak tartanak, akivel nemcsak a beteg állatokról, hanem a saját, a község gondjairól is érdemes szót váltani.

Ezekben a napokban különösen sok a munkája, a különféle állatbetegségek elleni védőoltások kora reggeltől estig lekötik. Csak Kemecsén 450 háztáji szarvasmarha, 1800 sertés, 80 ezer baromfi, 4—500 juh, a közösben 2400 juh, 800 szarvasmarha és más állatok egészségügyi gondozása, gyógyítása, oltása vár rá. A szomszédos vasmegyeri Micsurin Tsz-nek is ő az állatorvosa.

Háza, a pincében berendezett kis műtője, amolyan mini állatkórház, ahol az úttestről felszedett, törött csontú állatok gyógyulásra találnak. A gólyától az őzikéig, a tengerimalacig igen sokféle két- és négylábú beteg él itt, illetve „távozott" gyógyultan. Van, amelyik ottmarad, mint az a kutya, amelyiket kedvünkért ölbe vett. Csöpit egy kocsi ütötte el, alig volt már élet benne, amikor egy téli reggelen meglátta a doktor úr az úttesten, hazahozta. Igaz, az egyik lábát amputálni kellett, de jól elboldogul három lábbal is, és nem hajlandó megkeresni a régi gazdáját.

DR. PÁSZTOR BENJÁMIN

— Vidéken bizony egy kicsit magára van utalva az ember a szakmai fejlődését illetően. De nem törvényszerű, hogy ne tartson lépést, ne ismerje és ne alkalmazza a legújabb megelőző és gyógyító eljárásokat. Olykor egy jól kikísérletezett vizsgálati módszer is segíthet, ami meggyorsítja a beteg állatok kiszűrését. Czövek László állatkórházi igazgató irányításával nálunk is meghonosítottunk egy vizsgálati módszert, amelyet az országos értékelés után másutt is alkalmazásra ajánlanak a szakmai szervek. Ez a brucellózis, e veszedelmes állatbetegség kiszűrésében és visszaszorításában segíthet az orvosnak.

Az állatorvos a közös nemzeti vagyon védője is, amikor az értékes állatok százait, ezreit menti meg a pusztulástól. Rég a szegény családok megélhetése, sorsa függött attól, nem pusztul-e el az egytlen tehénke, ló, sertés. S ma már csak keserű emlék, hogy éppen ezért a parasztemberek közül sokan előbb gyógyíttatták meg a nélkülözhetetlen állatkákat, mint saját magukat.

Dr. Pásztor Benjámin a falun élő emberek életének jó ismerője. Előben, közvetlenül meríti mindennapi tapasztalatait gondolkodásról, életformáról, a régit felváltó értékrendekről, a faluközösség örömeiről, gondjairól. Ő a helyi népfrontbizottság elnöke, társadalmi tanácselnök-helyettes, a népfront megyei bizottságának tagja. De nem a tisztségek száma jelzi nála a közéletiséget, hanem a tényleges munkálkodás. Boldogan említi, hogy sok ember összefogásával az idén már egészséges vizet isznak a kemecseiek. Ő is egyik pártolója volt a vízműtársulat megalakításának. Sok embert kellett meggyőzni róla, miért kell a jó ivóvíz, s érdemes vállalni az anyagi áldozatot is.

— Ma már mindenki örül a vezetékes víznek. Érdemes volt szorgalmaznunk. Úgy jártunk ezzel is, mint a villannyal. Az idegenkedést felváltotta a ragaszkodás. Minden lépés, ami előrevisz, eleinte egy kicsit bizonytalan. Sajnos vannak azonban olyan gondjaink is, amin saját erőnkből nemigen tudunk változtatni. Ez pedig a község boltjainak tűrhetetlen állapota. Valamennyi bolt ötven-hatvanéves vagy ennél is öregebb parasztházban van. Rég megérdemelte volna a község a megígért ABC-t.

Pásztor doktor lassan tíz éve vállalja és állja Kemecsén a közért munkálkodó emberre háruló terheket, az ütközéseket is. A megalkuvás, a beletörődés idegen tőle, s ebben hűséges társa a felesége, akivel korban is egyidősek, 20 évesen kötöttek házasságot. Két gyermekük van és egy kisunoka. Az idősebb fiú, László 28 éves, villamosmérnök, Pesten él. A fiatalabb, Zoli az idén érettségizik és rajongásig szereti az állatokat, ő asszisztál az otthoni kisebb műtéteknél.

Zoli az apja hivatását szeretné folytatni, nagy út előtt áll, küszöbön az érettségi ... A szülők szinte lehetetlennek tartják, hogy felvegyék az állatorvosi egyetemre a nagy túljelentkezés miatt. De ha örökölt valamit a szülők kitartásából, céltudatosságából, az ő álma is bizonyára teljesülhet.

Páll Géza